

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

РЕСПУБЛИКЭМ И МАФЭ ДАХЭУ ХАГЪЭУНЭФЫКІЫГЪ

Чъэпыогъум и 5-м Лениным ыцІэ зыхьэрэ площадым цыфыбэ къыщызэрэугъоигъ. Республикэм имэфэкІ мафэ ихэгъэунэфыкІын фэгъэхьыгъэ программэу «Культурэ-лъэпкъ сурэт» зыфилорэм хахъэу Адыгеим икълэлэхэм ыкІи ирайонхэм «яцагухэр» мыщ къыщызэлуахыгъэх. Джащ фэдэу мэфэкІ лoфтхьабзэм хэлэжъагъэх ермэлхэм, урымхэм, къэндзалхэм, курдхэм ялэпкъ-культурэ «автономиехэр».

АР-м и Президентэу ТхьакІуцынэ Аслъан, АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат, АР-м и Правительство хэтхэм, федеральнэ ыкІи республикэ хэбзэгъэуцу органхэм япашэхэм сыхьатитІум къыклоцІ лэпкъ зэфэшъхьафхэм къагъэхъазыргъэ «цагухэр» къапІыхьагъэх. Бысымхэр ахэм дахэу къапэгъокІыгъэх, гъомылэлпхъэ зэфэшъхьафхэр къапагъохыгъэх.

Республикэм ипашэ зэкІоллэгъэ чыплэ пэпчэ орэдхэмрэ къашъохэмрэкІэ къыщыпэгъокІыгъэх, шхын зэфэшъхьафэу Іанэм тетыгъэхэм республикэм цыф лэпкъ зэфэшъхьафыбэ зэрэщыпсэурэр къыралотыкІыштыгъ. Адыгеим илэшъхьэтетхэм къашъо дахэу къашыгъэхэм мэфэкІым къэкІоллэгъэ цыфхэр ашлогъэшІэгъонэу еплъыгъэх.

— Непэ Мыекъуапэ игупчэ къыщызэрэугъоигъэ цыфхэм азыфагу зэгурылоньгъэрэ шъхьэкІфэныгъэрэ зэрилтым уегъэгушхо, — къылуагъ ТхьакІуцынэ Аслъан. — Ащ джыри зэ къеушыхьаты тиреспубликэ лэпкъ зэфэшъхьафхэмкІэ зэрэбаир. Лъэшэу сырыраз мэфэкІыр дахэу зэхэщагъэ зэрэхъугъэм, цыфхэм анэгу зэлухыгъэу, зэрэгъэчфхэу зэрэзэхэтхэм къегъэнафэ непэ республикэм гъогуо къыхихыгъэр зэрэтэрзыр. Ащ тытемыкІэу ыпэкІэ тылтыкІотэн фæе.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

(Республикэм имэфэкІ зэрэлуагъэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр я 2, 3, 8-рэ нэкІубгъохэм къарыхьагъэх).

АДЫГЕИМ И ПРЕЗИДЕНТ ХЭЛЭЖЪАГЪ

Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэу Владимир Путиным субъектхэм япашэхэм чъэпыогъум и 5-м афызэхихьэгъэгъэ видеоконференциер зыфгъэхьыгъагъэр унэхэм ягъэфэбэн регионхэм зызэрэфагъэхъазыргъэр ары.

Владимир Путиным зэрэхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, регион зауэмэ унэхэр ашагъэфабэу рагъэжъагъ, адрэхэм ащ изыфгъэхъазырын ащэкІо. Арэу щыт нахь мышІэми, зэмыжэгъэхэ ошІэ-дэмышІагъэхэр къэхъунхэ зэрилгъэкІыштыри зыщытымыгъэгъушзэу ищыкІагъэм фэдиз къэкІуапІэхэр зэлудгъэкІэнхэ фæе. Анахъэу ащ хигъэунэфыкІыгъэр субъектхэм энергетическэ компаниехэм ячІыфэу ателтым хагъахъо зэрэмыхъуштыр ары. Саяно-Шушенскэ АЭС-м къыщыхъугъэ аварием ыпкъ къыкІэу Сыбыр ишъолъырибІлымэ ялофхэр лъэшэу къэхъылыгъэхэ ылгъэкІыштыт, джащ пае правительством ипашэ а чІыплэхэр ары анахъэу ыналэ зытыригъэтыгъэр.

Мы лoфыгъомкІэ лoфэу агъэцкІагъэм къытегушчылэзз АР-м и Президентэу ТхьакІуцынэ Аслъан журналистхэм адыригъэ зэдэгущыІэгъум зэрэщыхигъэунэфыкІыгъэмкІэ, мы илъэсым гъатхэм АР-м иминистрэхэм я Кабинет унашъоу «2009 — 2010-рэ илъэххэм бжыхъэ-кІымэфэ чэзылм Адыгэ Республикэм иунэ-коммунальнэ комплексрэ исоциальнэ лъэныкърэ япсэуалъэхэр фэгъэхъазыргъээнхэм ехьыллагъ» зыфилорэр ыштагъ. Республикэр зэрэпсаоу пштэмэ, унэ фондир процент 98-кІэ ащ фэхъазыр, газ хъызмэтыр, энергетикэр, псы ыкІи фэбэрыкІуапІэхэр, котельнэхэр — проценти 100-кІэ фэхъазырых.

Республикэм имуниципальнэ образованиехэм пшэрылт афашІыгъ чыфэхэр тыжыгъээнхэмкІэ лoфтхьабзэхэр зэрэхъанхэу, кІымафэм зэрэфэхъазыргъэр къэзыушыхьатырэ паспортхэм ягъэхъазырын мы илъэсым чъэпыогъум и 15-м ехъулэу аухынэу.

Адыгэ Республикэм и Президент
ипресс-кълукъу

Сурэтхэр А. Гусевымрэ Іэшынэ Аслъанрэ къытырахыгъэх.

Мэкъэгъэлэу

2010-рэ илъэсым иапэрэ мэзих гъэзеткІэтхэгъур макІо

Ныбджэгъу лъапІэхэр! «Адыгэ макъэм» иредакциерэ федеральнэ почтэ зэпхыныгъэхэм якъутамэу Адыгэ Республикэм щылэм и ГъэлорышІапІэрэ «ГЪЭЗЕТКІЭТХАКІОХЭМ ЯМЭФИПШІ» чъэпыогъум и 15-м къышегъэжъагъэу чъэпыогъум и 25-м нэс зэхэщэшт. Мы мэфишІым къыклоцІ «Адыгэ макъэр» СОМЭ 307-рэ ЧАПЫЧ 08-кІэ почтэм игъэзеткІэтхапІэхэм къащишгъутхыкІын шъулгъэкІыштыт. Нэужым мэзих кІэтхапІэр СОМЭ 383-рэ ЧАПЫЧ 88-м теуцожьыштыт.

Альтернативнэ кІэтхакІэу «Адыгэ макъэм» иредакцие Теуцожь ыкІи Красногвардейскэ районхэм ащызэхыщагъэм зэхъокІыныгъэ фэтшІырэп — мэзих кІэтхапІэр сомэ 200-у къэнэжы.

ШъукІатх лэпкъ гъэзетым!

Республикэм имэфэкI фэгъэхьыгъагъэх ЕРМЭЛЫКЪЫМ ЦЫФЫБЭ КЪЕКЮЛАГЪ

Адыгэ Республикэм имэфэкI мафэ фэгъэхьыгъэ Иофтхъабзэхэр чъэпыогъум и 3-м кышцегъэжыгъэу республикэм ичIыпIэ зэфэшхъафхэм ащыкIуагъэх. Мы мафэм ичэдэжыгъым жэуу ермэлыкъым иИофшIэн Мыекьюапэ игуицэ щыригъэжыгъэ. Хабзэ зэрэхъугъэу, апэу ащ къекIоллагъэхэм ащыщыгъэх АР-м и Президенту ТхъакIуцынэ Аслъан, АР-м и Премьер-министру КъумпIыл Мурат, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ къэлэ ыкIи район администрациехэм япащэхэр, нэмыкIхэри.

Гъомылапхъэхэм ямызакъоу, унагъом нахь ищыкIэгъэшт Iэмэ-псымэ зэфэшхъафхэр ермэлыкъым щызэбгъэгъотынхэ плъэкIыштыгъ. Адыгеим икьалэхэм ыкIи ирайонхэм ащылэжъэрэ мэкъумэщ хъызмэтшIапIэхэм ыкIи предпринимательхэм (зэкIэмкIи нэгырэ 200 фэдиз мэхъу), джащ фэдэу тигъунэгъу Шытхъэлэ районым кыкIыгъэ лъыкIохэм япродукцие мэфэкI ермэлыкъым кырацэллагъ.

Ермэлыкъым хэлажъэхэрэм зэкI пIоми хъунэу ТхъакIуцынэ Аслъан якIоллагъ, ахэм гушыIэгъу афэхъугъ, ягъэхъагъэхэм зацигъэгъозагъ.

Иофтхъабзэм мэхъанэу иIэр зэхэщакIохэм кыдалыгътэз, продукцие ишэн дакIоу цыфыбэ зыхэлэжъэгъэ культурнэ Иофтхъабзэхэр рагъэкIокIыгъэх.

Республикэм ипащэрэ ащ игъусагъэхэмрэ мэкъумэщ хъызмэтшIапIэхэм яИофшIэн зыфэдэр, ахэм гумэкIыгъоу ялэхэр зрагъэшIагъэх, ермэлыкъым къекIоллагъэ цыф кызырыкIохэм гушыIэгъу афэхъугъэх. Джащ фэдэу гъомылапхъэхэм ахэлэгъэх ыкIи лъэпкэ зэфэшхъафэу республикэм щыпсэухэрэм афагъэнэ-фэгъэ чIыпIэхэм якIуалIэхэзэ ахэм къадэшъуагъэх, зэрэгъэ-чэфыгъэх.

— БэмышIэу тикъэлэ шхъаIэ имэфэкI фэгъэхьыгъэ мыщ фэдэ Иофтхъабзэу зэхэт-щагъэм цыфыбэ къекIоллагъагъ ыкIи ар шэпхэ инхэм адиштэу гъэпсыгъагъэ, — кыIуагъ ТхъакIуцынэ Аслъан. — Мы ермэлыкъри ащ нахь мыдэгъумэ, зыкIи нахь дэй пфэлоштэп. Зыгорэ пщэфы-

ным уфаеу узэришIырэм дакIоу, республикэм имэфэкI кызырэлэгъагъэр мы Иофтхъабзэм кьеушыхъаты. Ермэлыкъым изэхэщэн Иоф дэзышIэгъэ пстэуи ыкIи Адыгеим имэкъумэщ хъызмэтшIапIэхэмрэ цыф кызырыкIохэмрэ инэу сызэрафэрэр ясомэ сшIоигъу. Щэн-щэфэным дакIоу цыфыр чэфым зэлышIтэмэ, ащ нахь гушIуагъо шыа!

Нэужым АР-м и Президент Шытхъэлэ районым кыкIыгъэ хъакIэхэм якIоллагъ, ахэм ермэлыкъым кырацэлIэгъэ продукцие зыфэдэм зыщыгъэгъозагъ. Республикэм ипащэрэ ащ игъусагъэхэмрэ мыщ къащыпэгъокIыгъ Шытхъэлэ районым иадминистрацие ипащэу Иван Имгрунт.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

АДЫГЭ ЛЪЭПКЪЫМ ИНЕУЩ

Дунэ Адыгэ Хасэм ия 8-рэ Зэфэс хахъэу, чъэпыогъум и 4-м Адыгэ къэралыгъо университетым «Хабзэмрэ адыгэ лъэпкыим инеушрэ» зыфиIорэ Дунэ научнэ-практическэ конференцие щыкIуагъ.

Конференциеи кIэщакIо фэхъугъэх Адыгэ къэралыгъо университетым адыгэ лъэпкэ шIэныгъэмкIэ и Гупчэ ипащэу Унэрэкъо Рае, тарихь шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, адыгэ тарихьымрэ культурэмрэкIэ кафедрэм идоцентэу Унэрэкъо Мирэ, гуманитар шIэныгъэхэм апыл Адыгэ республикэ институты, АКЪУ-р, АР-м иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэр».

Иофтхъабзэм хэлэжыагъэх АР-м гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэ игуадзэу Алий Марыет, АКЪУ-м ипащэрэ проректорэу КIэрмыт Казбек, Тьркуем, Сирием, хыIушIо Шапсыгъэм, Къэбэртгэ-Бэлыкъар ыкIи Къэрэщэ-Щэрджэс республикэхэм къарыкIыгъэ хъакIэхэр, адыгэ лъэпкыим итарихь пыл шIэныгъэлэжъэхэр, кIэлэ-гъаджэхэр, нэмыкIхэр.

Конференциеи зеришагъ гуманитар шIэныгъэхэм апыл Адыгэ республикэ институтым ипащэу Бырсыр Батырбий.

Пэублэм гушыIэр Алий Марыет зыфагъэшъуашэм кызырэгъуиэгъэхэм шIуфэс сэлэм къарихьзэ, мыщ фэдэ Иофтхъабзэм зэрэхэлажъэрэ зериуагъэр кыIуагъ, адыгэм ихъишIэ лъэпкыимкIэ мэхъанэшхо зериIэр, сабым ипIыкIугъом кышцегъэжыагъэу ныдэлъфыбзэмрэ адыгэ хабзэмрэ зэрэхэлъхъэн фаер кыкIыгъэщыгъ. Джащ фэдэу кытIкIэхъухъэхэрэм адэлэжъэшт специалистхэр, лъэпкыим ыбзэ, икультура, ихъишIэ, адыгэ хабзэр зымыгъэкIодэу ыпэкIэ лъызыгъэкIотэрэ кIэлэ-гъаджэхэр АКЪУ-м зэрэщагъэхъазырыхэрэ кыIуагъ.

Ащ кыкIэлъыкIуагъ зэIуIкIэм кышцашыгъэ докладхэр.

Филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу Бырсыр Батырбий «Адыгэ хабзэр — лъэпкэ зэкIу-гъо амал» зыфиIорэ докладым къеджагъ. Ар ижыкIэ адыгэхэм ягъэшIэ тарихь, лъэпкэ зэфэш-

хъафхэм яшэн-зэхэтыкIэхэр зэригъапшэхэмэ, шысэхэмкIэ кыгъэгъэщыпкыжыгъэ кытегу-щыIагъ.

Нэужым гуманитар шIэныгъэхэм апыл Къэбэртгэ-Бэлыкъар республикэ институтым адыгэ фольклорымкIэ исектор ипащэу, филологие шIэныгъэхэмкIэ докторэу ГутIэ Адамэ гушыIэр фагъэшъошагъ. ЗэIуIкIэр зэхэщэнэу зыгу къэкIыгъэхэм зэрафэрэр, лъэпкыим ишIуагъэ езыгъэкIы-нэу пылхэм ямурадхэр къадэ-хъунэу ар къафэлъIуагъ. «Нахъыжыим инамысрэ джырэ зэ-манымрэ» зыфиIорэ докладыр ащ кышIыгъ.

Ащ Iуж Унэрэкъо Рае «Адыгэ лъэпкэ шIэныгъэм и Гупчэ игъэхъагъэхэмрэ ипшъэрылхэмрэ» зыфиIорэ докладым къеджагъ. Илъэси 10-кIэ узэкIэлэбжыгъэм адыгэ лъэпкэ шIэныгъэм пыл Гупчэр АКЪУ-м адыгэ филологиемрэ культурэмрэкIэ ифакультет зэрэщызэхашагъэр, адыгэм фэгъэхьыгъэ лъэпкэ къэбарэу тыдэкIи шыIэр къаугъоижыныр, шIэныгъэ лъапсэм тетэу гъэтIылыпIэ тэрэз ахэм афашыныр, адыгэм икультура, иIорыIуагъ, итарихь япхыгъэ Иофыгъохэр куоу аушэтэынхэр ыкIи тхыль шIыгъэу ахэр кыдагъэкIыжыныр пшъэрылх шхъаIэу зэрэщыфагъэуцужыгъагъэр кыIуагъ. Джырэ технологиякIэхэм адиштэ дэдэу шымытми, лъэпкэ шIэныгъэм и Гупчэ архивышхо шаугъоигъ, ащ аудио ыкIи видео, Iэпэрытх сурэт материал мин пчъагъэ хэлъ. Джащ фэдэу Тьркуем экспедициеу шапIыгъагъэм кыраыхыгъэ материалхэр ыкIи нэмыкIэу узэрыгушхон документ пчъагъэ кызыраугъоигъэр Унэрэкъо Рае идоклад кышцыхыгъэщыгъ.

Нэужым Тьркуем шыц Тумэ Рахъми «Ижырэ Рим ихэбзэ гъэуцугъэхэмрэ адыгэ хабзэмрэ» зыфиIорэ докладыр кышIыгъ.

Гурыт еджапIэхэм яа 1 — 9-рэ классхэм ащеджэрэ кIэлэеджа-кIохэм апае кыдагъэкIыгъэ тхыльхэу «Адыгэ хабзэ» зыфиIорэмэ лъэтэгъэуцэу зэIуIкIэм щафашыгъ. ЕтIанэ секције зэфэшхъафхэм Иоф ашIагъ.

ДАУТЭ Анжел.

АГЪЭШIУАГЪЭХ

Нэжъ-Иужъхэм я Мафэ тикъэралыгъошхо илъэс къэс шыагъэунэфыкIы. Зы илъэси бламыгъэкIэу Шэуджэн районым щыпсэурэ нэжъ-Иужъхэм апае чъэпыогъум ипащэрэ мафэ зэхэхъэгъу горэ щафамышIэу хъугъэп. Ау апэрэн фае я Мафэ пае «Россельхозбанкым» икьутамэу районым шыIэм къащыфэгъушIонхэу ахэр зэрэрагъэблэгъагъэхэр.

Сыда ар кызыхэкIыгъэр?

— Районым щыпсэурэ нэжъ-Иужыгъэ тибанк къэкIо, Иоф адэгъэшIэ, цыхъэ кытIафашыгъэ ахэм яахъцэхэр банком щыIыгъых. Тэри ащ пае ахэм тафэрэз, сыда пIомэ цыфхэр ары банком Иоф езыгъашIэрэр ыкIи зыфышIыIэр, — кытIуагъ «Россельхозбанкым» икьутамэ ипащэу Аульэ Беллэ. — Пенсионерхэу Иоф зыдатшIэхэрэм я Мафэ пае тэ, банком иИофышIэхэм, ахэм зыдгъэгъэпсэфынэу ыкIи тадышысынэу зэдэгъэгъагъэ.

ЗэIуIкIэгъур дахэу кIуагъэ. Къызыхэхъэгъэ нэжъ-Иужъхэм гушыIэ фабэхэр банком иИофышIэхэм къафаIуагъэх. Зэныб-джэгъуныгъэу нэжъ-Иужъхэмрэ банком илэжыакохэмрэ азыфагу дэлъы хъугъэм инэгъэплъэу шIухъафтын цыкIуэхэр ахэм аратыгъэх. Псауныгъэ пытэ яIэу бэрэ шыIэнхэу, гушIогъуабэ джыри апэкIэ кыкIыныу афэлъIуагъэх.

ХъакIэхэр къафэрэзхэу зэгырыкIыжыгъэх.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Заом, ИофшIэным, УIэшыгъэ КIуачIэхэм ыкIи правэухъумэкIо органхэм яветеранхэм я Адыгэ республикэ совет гухэкIышхо шыхъоу макъэ кыгъэгъэу илъэсыбэрэ советскэ ыкIи мэкъумэщ хъызмэт органхэм япэщэгъэу, заомрэ ИофшIэнымрэ яветеранэу Хъамхъуко Нурбий Хъусенэ ыкIор зэрэщымыIэжымыкIэ ыкIи иунагъорэ илахылхэмрэ афэтхъаусыхэ.

ЧЪЭПЫОГЪУМ (ОКТЯБРЭМ) ИНЭМАЗШЫГЪО УАХЪТЭХЭР

	Мафэ-хэр	1430-рэ илъэс	2009-рэ илъэс	Сэбахъ нэмаз	Тыгъэр кызыкIо-кIырэ	Щэдэж-гъо нэмаз	Ечэнд нэмаз	Ахъ-шам нэмаз	Джац нэмаз
ШАУАЛЪ	Мэф.	12	1	5:51	7:17	13:30	16:27	19:02	20:29
	Бэр.	13	2	5:53	7:18	13:30	16:26	19:01	20:26
	Шэмб.	14	3	5:55	7:20	13:30	16:24	19:00	20:24
	Тхъ.	15	4	5:57	7:21	13:30	16:23	18:58	20:22
	Бл.	16	5	5:59	7:23	13:30	16:22	18:56	20:19
	Гъуб.	17	6	6:01	7:25	13:30	16:20	18:53	20:17
	Бэр.	18	7	6:03	7:26	13:30	16:19	18:51	20:15
	Мэф.	19	8	6:05	7:27	13:30	16:18	18:49	20:13
	Бэр.	20	9	6:06	7:28	13:30	16:16	18:47	20:11
	Шэмб.	21	10	6:07	7:29	13:30	16:15	18:45	20:09
	Тхъ.	22	11	6:08	7:30	13:30	16:13	18:43	20:07
	Бл.	23	12	6:09	7:32	13:30	16:12	18:40	20:05
ЗУЛЪ-КЫИГДА	Гъуб.	24	13	6:10	7:33	13:30	16:11	18:38	20:04
	Бэр.	25	14	6:11	7:35	13:30	16:09	18:36	20:02
	Мэф.	26	15	6:12	7:36	13:30	16:08	18:34	20:01
	Бэр.	27	16	6:13	7:37	13:30	16:07	18:32	19:59
	Шэмб.	28	17	6:15	7:39	13:30	16:05	18:30	19:57
	Тхъ.	29	18	6:16	7:42	13:30	16:04	18:29	19:55
	Бл.	30	19	6:17	7:43	13:30	16:03	18:28	19:53
	Гъуб.	1	20	6:19	7:45	13:30	16:01	18:27	19:51
	Бэр.	2	21	6:20	7:46	13:30	16:00	18:26	19:49
	Мэф.	3	22	6:21	7:47	13:30	15:59	18:25	19:47
	Бэр.	4	23	6:23	7:48	13:30	15:58	18:24	19:45
	Шэмб.	5	24	6:25	7:50	13:30	15:56	18:22	19:44
	Тхъ.	6	25	5:27	6:51	12:30	14:55	17:20	18:43
	Бл.	7	26	5:28	6:52	12:30	14:54	17:19	18:42
	Гъуб.	8	27	5:29	6:54	12:30	14:53	17:17	18:41
	Бэр.	9	28	5:30	6:55	12:30	14:51	17:16	18:40
	Мэф.	10	29	5:31	6:56	12:30	14:50	17:14	18:39
	Бэр.	11	30	5:32	6:57	12:30	14:49	17:13	18:38
	Шэмб.	12	31	5:33	6:58	12:30	14:48	17:12	18:37

Республикэм имэфэкI фэгъэхьыгъагъ АЛЪЭГЪУГЪЭР КЪАФЭЮТЭЖЫРЭП

МэфэкIыр концертым хэлэжэзэгъэ артистхэм къагъэдэхэагъ. Москва къыкIыгъэ купэу «Фабрикэмрэ» «А-Студиэмрэ» къаIогъэ ордэхэм нэбгырэ мин залэ ядэIугъ. Ансамблэхэу «Налмэсым», «Ислъамыем», къэшыокIо купхэм, симфоническэ оркестрэм, оркестрэу «Отрадэм», пщынаоу Лыбыу Аслъан, Къэбэртэе-Бэлъкъарым иартистэу Султан Ураган, нэмыкIхэм тагъэгъушIуагъ.

Купэу «Фабрикэм» иорэдIоу Къэзэнэ Сэтэнае В. И. Лениным щIэ зыхьырэ пчэгум къызехьэм

ИэгутеохокIэ пэгъокIыгъэх. АР-м и Президентэу ТхьакIу-щынэ Аслъан тилъэпкъэгъу

орэдыIор музыкальнэ искусствэм зэрэщылажэер хигъэу-нэфыкIыгъ, «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артистк» зыфилорэ щытхьуцIэр къэзыу-шыхьатырэ тхылъыр риты-жыгъ.

Адыгеим иартистхэр зыхэлэ-жыгъэхэ концертыр Къулэ Мухъамэдрэ Шъхьэлэхьэ Светланэ-рэ агъэхьазырэ, искусствэм лъэпкъхэр зэрээфыцхэрэр программэм дэгъоу къыхагъэ-щыгъ. Ти Президентэу ТхьакIу-щынэ Аслъан, Премьер-министрэу КъумIыл Мурат, культурэмкIэ министрэу Чэмышшэ Гъазый, АР-м и Апшэрэ Суд и Тхьаматэу Трэхьэ Аслъан, ТэхьутэмькIо районым иадминистрации ипашэу Пшыда-тэкIо Ризо, нэмыкIхэри художе-ственнэ самодеятельностхэм ахэтхэм къадэшъуагъэх, адэу-джыгъэх.

ОрэдIохэу ХьокIо Сусаннэ, КъушъэкIо Симэ, Нэгъой Мари-нэ, Нэгъуцу Саидэ, Лыунэ Алей, КъумыкIу Шамсудинэ, фэшъхьафхэм къаIогъэ ордэхэр гум щыщ хьугъэх. «Налмэсым» икъэшъуакIохэу ХьакIу Анже-лэ, Бахъуко Адамэ, Бэрэдж Сыхьатбий, нэмыкIхэм якъэ-шъуакIэ узылэпицхьыгъ. Ти-лъэпкъэгъухэу Iэклиб хэгъэгум къарыкIыгъэмэ альэгъугъэр къафэмIотэжынынэу къащы-хьуцхьыгъ. Концертыр мэфэкI фейерверкIэ аухьыгъ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэм арытхэр: **купэу «Фабрикэм» хэтхэр; къэшъуа-кIомэ ащыщхэр.**

АР-м иархитекторхэм ямафэхэр ЗИГЪО ЮФЫГЪОХЭМ АТЕГУЩЫАГЪЭХ

Адыгэ Республикэм иархитек-турэ имэфэхэу джырэблагъэ МыекIуапэ къыщызIуахыгъэхэм къадыхэлъытагъэу Iоныгъом и 28-м КъокIыпIэм щытхьуцIэр цыфIэжыгъэм якъэраIыгъэ музей икIу-тамэ «Iэнэ хъурае» щыкIуагъ.

Адыгэ Республикэм архитек-турэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ и Комитетрэ АР-м иархитекторхэм я Союзрэ кIэщакIо зыфэхьугъэхэ Iофтхьабзэм хэлэжыгъэх АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, Парламен-тым идепутатэу, псэолъэшIы-нымкIэ, транспортмкIэ, свя-зымкIэ ыкIи коммунальнэ хьызмэтымкIэ и Комитет ипашэу Шъхьэлэхьэ Аскэр, АР-м архи-тектурэмрэ къэлэгъэпсыным-рэкIэ и Комитет итхьаматэу Ольга Баклановар, КъокIыпIэ музейм икIуагъэ ипашэу Кушбэ Нэфсэ, республикэм икIэлэхэм ыкIи ирайонхэм яадминистрациехэм яIыкIохэр, архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэкIэ къэлэ ыкIи район гъэIорышIапIэхэм яотделхэм япашэхэр.

«Iэнэ хъурае» зыщытегуш-чIэнхэу агъэнэфэгъэгъэ Iофы-гъохэм анэмсыхьэхэ, зэхэсы-гъор зезыцэгъэ Ольга Бакла-новар АР-м и Премьер-министрэ игуадзэ гушIуэр ритыгъ. Ады-геим и Президентэу ТхьакIу-щынэ Аслъан щIэIэ А. Петру-сенкэм Iофтхьабзэм хэлэжы-гъэхэм шIуфэс къарыхыгъ. «Iэнэ хъурае» къышIагъынэу агъэхьа-зырыгъэ Iофыгъохэр тиреспу-бликэIэ мэхьэнэ ин яIэу зэрэщы-тыр ипэублэ псалъэ къыщыхи-гъэщыгъ.

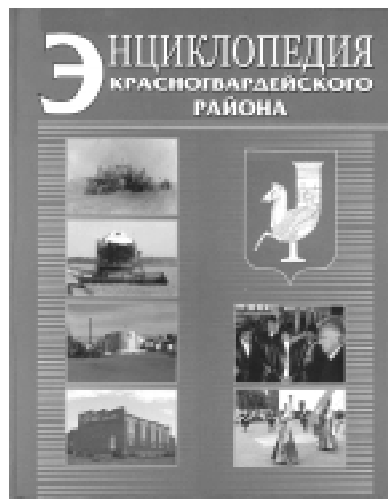
— Адыгеим ирайонхэмрэ

икIэлэхэмрэ яэкономикэ хэхъо-ныгъэ ышIыным пае тиреспу-бликэ ичIыплэ псгъэуми ащызэхэ-щэрэ маркетинг IофшIэным гъэцэкIэIо хабзэм иорганхэм яIыкIохэр чанэу хэлэжыгъэхэ фае. Чыплэ планированием яIахьышIу хашIыхьэхэ, подряд организациехэм яIофшIэн нахэ дэгъоу зэхашъным анаIэ тырагъэ-ты зыхьукIэ, архитектурэмрэ къэлэгъэпсынымрэ хэпшIыкIэу хэхъоныгъэхэр ашIыгъ, — къыIуагъ Премьер-министрэм игуадзэ.

«Iэнэ хъурае» зыщытегу-щIэнхэу къалэтыгъэгъэ Iо-фыгъохэм ащыщэу апэрэр куль-турнэ кIэным иобъектэу Адыгеим итхэм якъэухьумэн фэгъэхьы-гъагъ. Ащ ехьылIагъэу АР-м культурнэ кIэнэу иIэм иобъект-хэм якъэухьумэнрэ ягъэфедэн-рэкIэ ГъэIорышIапIэм ипашэу ЦыпIынэ Рустем къэгъушIагъ. Тарихь ыкIи архитектурнэ сау-гъэтхэу республикэм итхэм ягъэцэкIэжынын эшIозынын зылгъэкIыщт еджэгъэ специа-листхэу лицензиэ зилэхэр зэ-рэтимыIэхэр анахэ Iофыгъо шъхьаIэу зэрэщытыр, ахэм ягъэ-хьазырын игъо къызэрэсыгъэр зэхэсыгъом хэлэжыгъэхэм анаIэ ащ тырагъэгъэдзэгъ.

«Iэнэ хъурае» къырагъэ-блэгъагъэхэр нэмыкI Iофыгъо-хэм иатегушIагъэх. Джащ фэдэу архитектурэмрэ къэралыгъо хаб-зэмрэ зэфыщытыкIэу яIэн фае, республикэм иэкономикэ ихэ-хьоныгъэ архитектурэм ифэмэ-бжымыу тырихьэрэм, нэмыкI-хэм афэгъэхьыгъэ гушIы-сэхэмкIэ зэхэсыгъом щызэхъо-жыгъэх.

ЕЛБЭШЭ Руслан.

АР-м и Президентэу ТхьакIу-щынэ Аслъан шIуфэс псалъэу Красногвардейскэ районым щыпсэухэрэм къафигъэхьы-гъэмкIэ энциклопедияр къы-зэIуехы. Районым къыгъэгъунэ-рэ чIыгум цыфIэ псэупIэхэр къы-зэритэджагъэхэм, нэужым ахэм хэхъоныгъэу ашIыгъэхэм, рай-оным иадминистративнэ-чыплэ гъэпсыкIэ иохьтэ шъхьаIэхэм яхьылIэгъэ къэбархэу, лъэпкъ лъапсэхэм къахьыгъэхэу хьар-зынэщ тхыгъэхэмкIэ къэгъэ-шъыпкъэжыгъэхэр тхылъым иавторхэм зэхаугъоен ыкIи зэ-рапхьыжынын альэжыгъ.

Къуаджэхэм, къуатырхэм, селохэм ыкIи поселкэхэм ята-рихь тхылъым къызэрэщыраIо-тыкIырэм дакIоу, ащ дэбгъотэн-хэ плъэкIыщт предприятиехэм, колхозхэм, фермер лъэжыпIэхэм, унэе предприятиехэм, медицинэ, еджэпIэ учреждениехэм, культу-рэмрэ спортмрэ хэхъоныгъэу районым щашIыгъэхэм яхьы-лэгъэ къэбархэр.

КъэIогъэн фае тхылъыр гурыIогъошIоу зэргъэпсы-гъэр. Ащ дэт тхыгъэхэр зэ-

ДАХ-м ия VIII-рэ Зэфэс ЗЭЛЪЭПКЪЭГЪУХЭР ЗЭЗЫПХЫРЭ ЗЭХАХЪ

Дунэ Адыгэ Хасэм ия VIII-рэ Зэ-фэс МыекIуапэ зэрэщыкIуагъэм лъэпкъ Iофыгъомэ агъэгумкIыхэр ашIогъэшIэгъонэу лъыплъагъэх. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние щызэхашъэгъэ Зэфэсым Тыркуем, Германием, Швейцари-ем, США-м, Иорданием, Абхъа-зым, Санкт-Петербург, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, Къэрэщэе-Щэр-джэсым, Адыгеим, нэмыкIхэм ияIыкIохэр хэлэжыгъэх.

ДАХ-м и Зэфэс Адыгэ Республи-кэм и Президентэу ТхьакIу-щынэ Аслъан адыгабзэкIэ къыщыгу-щылагъ. Общественнэ организацие Iофэу ышIэрэм осэ ин ри-тыгъ, адыгэу дунаим тетхэр зэрэIуIэIэхэрэм общественнэ мэхьанэ иIэу ылъытагъ.

Зэфэсым иIофшIэн хэлэжыгъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумIыл Муратэ, министрэхэр, Парламентым идепутат-хэр, шIэныгъэлэжыгъэр, тхакIохэр.

ДАХ-м ия VII-рэ Зэфэс ыуж Iофэу ашIагъэм къытегушIагъ Дунэ Адыгэ Хасэм ипрезидентэу Дзэмыхьэ Къасболэт. Лъэпкъым итарихь, адыгабзэм изэгъэшIэн, зэлэпкъэгъухэмкIэ зы литера-турабзэм тыфэкIоным, нэмыкIхэм Къ. Дзэмыхьэр къагъушIагъ. Ащ зэрилъытагъэмкIэ, цыфIэ губзыгъэхэр, шIэныгъэлэжыгъэр тилэх, ау бзэм фезыгъаджэхэу къытхэтхэм икIоу зэпхыныгъэ адыгилэгоп. Зы литературабзэм тытэхьаным фэшI зэгъэпшэнхэр тшIыхьэхэ, дэгъоу тилэр дгъэфедэн фае. Зы лъэныкIо хэтхэу Iофым цыфхэр икIоу къызыхэтмыгъэлажэхэкIэ чIэнагъэ тшIыщт.

Адыгабзэм изэгъэшIэнкIэ Тыркуем зыгорэхэр щаублагъэхэу плыгъэ хушIт шъхьае, уегупсэфылIэнэу IофшIагъэ щылэп. Тхыль-хэм ягъэхьазырын, телекъэтынхэр бзэм ехьылIагъэу зэхэщэгъэн-хэм, хэгъэгухэм арыс кIэлэцIыкIумэ адыгабзэр зэрагъэшIэным пае зэлыкIонхэ, адыгэ унагъомэ ашахьаIэхэхэ, хьакIэщмэ ары-мысхэу рагъэжыгъэ Iофыр лъагъэкIотэн фае.

ХьэшIуцIэ Мухъамэд, Едыдж Мэмэт, КIакIыхьэ Мэджыд, МэщфэшIу Нэдждэт, Уджыхьэ Ихьсан, нэмыкIхэу къош республи-кэхэмрэ Iэклиб хэгъэгухэмрэ къарыкIыгъэхэу къэгъушIагъэмэ лъэпкъ Iофыгъуабыс къалэтыгъ. Адыгэмэ зауэгъоижынын къытегушIэхэхэ, Олимпиадэ джэгунхэу 2014-рэ илъэсым Шъачэ щызэхашъэгъэтым игъэкIотыгъэу игугъу ашIыгъ. Тарихьым, искусствэм, нэмыкIхэм апышIагъэхэр Олимпиадэм фэгъэхьыгъэ Iофыгъомэ чанэу ахэлэжы-цхьы, адыгэ ордэтыр ащ щыжынынчыщт, тилъэпкъ итарихь, иIэмэ-псымэхэм яхьылIэгъэ къэгъэлыгъонхэр щызэхашъэгъэтым.

Дунэ Адыгэ Хасэм ипрезидентэу АжъакIо Къэншъаубый ха-дзыгъ. ДАХ-м ия IX-рэ Зэфэс Шъачэ щызэхашъэгъэу унашъо ашIыгъ. **САХЫДЭКЪО Нурбий.**

Сурэтым итыр: **АжъакIо Къэншъаубый.**

ЭНЦИКЛОПЕДИЕР КРАСНОГВАРДЕЙСКЭ РАЙОНЫМ ФЭГЪЭХЫГЪ

Районым имэфэкI ехьулIэу районым ипашэу, экономикэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу Тхьэлэнэ Вячеслав, Красно-гвардейскэ муниципальнэ телевидением идиректорэу, Урысыем ижурналистхэм я Союз хэтэу, Адыгэ Респу-бликэм изаслуженнэ журналистэу Виктор Алифиренкэм ыкIи Красногвардейскэ телевидением икорреспондентэу, Урысыем итхакIохэм я Союз хэтэу ШэкIо Абрек «Энци-клопедия Красногвардейского района» зыфилорэ тхылъыр зэхэагъэуцэагъ ыкIи районым июбилей пагъохыгъэ шIухьафтынын къыхьагъэгъуыгъ.

кIэлъыкIокIэ гъэнэфагъэ яIэу зэхэагъэуцэагъэх. УпчIэ горэм изэгъэшIэнкIэ тхылъыр зыгъэ-федэн фэе тхакIохэмкIэ, шIэ-ныгъэлэжыгъэхэмкIэ, кIэлэгъаджэ-хэмкIэ ыкIи кIэлэеджакIо-хэмкIэ Iэрыфэгъоу щыт.

Пычыгъоу «Хэти ащыгъуп-шагъэп, сыди ащыгъупшагъэп» зыфилорэм къышIагъэлэгъуагъэх районым къышыхьугъэу Совет-скэ Союзым и Лыхьужьхэр, Щытхьум иорденэ степенщирыи къызыфагъэшъошагъэхэр, Уры-сые Федерацием и Лыхьужь.

Джащ фэдэу районым къы-шыхьугъэхэм ащыщхэу Соци-алистическэ IофшIакIэм и ЛыхьужьыцIэ къызыфагъэ-шъошагъэхэм, зилэжыакIэIэ районым ищытхэу языгъэIуа-гъэхэм, лэжыгъэ бэгъуагъэ къэ-зыхьыжыгъэхэм яхьылIэгъэ тхыгъэхэри тхылъым къыдэ-хьагъэх.

Iэшъхэтетхэу, специалист-хэу, лэжыкIо къызэрыкIохэу «Почетный гражданин Красно-гвардейского района» зыфилорэ щытхьуцIэр зыфагъэшъошагъэ-хэм ясурэтхэри, ахэм афэгъэ-хьыгъэ тхыгъэхэри къыдэхьа-гъэх. НэкIубгъо шъхьафхэр къагъушIыIэх ЩыкIэ псыубы-тыпIэр зэрагъэпсыгъэм, къуа-джэу Улапэ дэжэ дунаим щы-зэлыашIэрэ саугъэт лъапIэхэу къышыхьыгъэхэм. Художе-ственнэ псалъэми энциклопе-дием чыплэ щыубытыгъ. Ащ къышыхьауыгъ ШэкIо Абрек иуэу «Губгъо гъогухэр» зы-филорэ Анатолий Шипулиным урысыбзэкIэ зэридзэкIыжы-гъэр.

Зигугъу къэтшIыгъэ тхылъыр дахэу шъо зэфэшъхьафхэмкIэ гъэкIэрэкIагъэу щыт ыкIи рай-оным игерб ащ ифэшъошэ чIыплэ щырагъэуытыгъ.

ШЭКIО Мир.

Сурэтхэм бэ гум къагъэкIыжьиэрэр

Ростов щыщ тхакIоу Шолохов-Синявскэмрэ КIэращэмрэ апэрэу зызэрэшагъэхэр 1934-рэ илъэсыр ары. Москва тхакIохэм япэрэ зэфэсэу шыIагъэм шызэ-IукIэгъагъэх. Ащ лъэпкъ зэфэ-шъхьафыбэ хэлэжъагъ.

Георгий Шолохов-Синявскэмрэ КIэращэмрэ опсэуфэхэ ниб-джэгъуныгъэ-блэгъэныгъэ ин азыфагу илгыгъ. Литературэ ыкIи творчествэ IофхэмкIи зэгу-рыIохэу, зэрэлъытэхэу зэрэз-фыщытыгъэхэр таурыхэ Iотэжъ. Шолохов-Синявскэм итхылъ-хэр Iатэу Тембот имузей къагъэ-баеу чIэлъых. Томищ хьурэ иро-манэу «Волгины», нэмыкIхэри авторым иIэпэкIадзэ атетэу тилэх. 1950-рэ илъэсым Ростов къы-

Сыдырэ лъэхъани лъэпкъхэм язэныбджэгъуныгъэ агъэпытэ-ным цыфышхохэр пылгыгъэх. Ащ фэдагъ КIэрэщэ Темботи. «Адыгэ макъ» шышъхьэлум и 20-м кыхьэгъэ ситхыгъэу «Ныбджэгъухэм афэшыпкъагъ» зыфиIорэр лъысэгъэкIуатэ.

жыыкIэм зэп тятэжъхэм ягъо-гу лъагъохэмкIэ зекIо тызэ-рыкIуагъэр». Хлебников КIалэу Тембот иныбжыкIэгъум зы-IукIэгъагъэр, ишъхьэгъуси ежъы-ри бэрэ тадэжъ къэкIуагъэх. Джамбэчыи тызэрэщыIэр за-шIэм, ащи къэкIуагъэх. Ащ ису-рэт тыхыгъэхэм Тембот илъэ-ужхэр къаIуатэх, къагъэлъа-гъох. А урыс унагъом сэ рзэ-ныгъэу фысылэр непи сщыгъу-нызэрэп.

Къэбэртэе-Бэлкъары

КIэрэщэ Тембот-рэ (джабгъумкIэ шысыр) иныб-джэгъу грузин тхакIоу Шалва Сосланирэ зызэ-дагъэпсэфы, 1936-рэ илъэс.

ТхакIоу Шолохов-Синяв-скэмрэ Т. КIэращэмрэ.

1975 — 1987-рэ илъэсхэм Дангуловым къыдигъэкIыгъэ тхылъхэм иIэпэкIадзэхэр атет. Тембот итворчествэ осэшхоу фи-шыгъэр дыштэ IуданэкIэ хэды-кыгъэу тхыгъэу КIэращэм иму-зей архив хэлъышт. КъошышIоу адыгэ лъэпкъым иIэгъэ цыф Iэ-пэлэсэу Савва Дангуловыр КIэ-ращэм иунагъо шыгъушпэщтэп. «Сэ лъэшэу сигуапэ ащ фэ-диз ныбджэгъу дэгъухэр *Адыге-им зэрэщысIэхэр*», — 1978-рэ илъэсым Реллер Тембот къыфи-тхыгъэ писъмэм къыщелэ.

Нэмыщ творчествэ IофшIэкIо-шхор КIэрэщэ Тембот нэIуасэ зыфэхъугъэр яцэкIэнэрэ илъэс-хэр ары.

КIэрэщэ Тембот ирассказэу «Адыгэм анахь ишыкIэгъэ пкъыгъуиным итхыд» зыфи-Iорэр мы авторым нэмыщыбзэкIэ здзэкIыжыгъэу нэмыщ журна-лэу «Фрайе вельт» къыдэхъагъ.

Тембот къыготых тхакIоу Савва Дангу-ловыр, ишъхьэгъус, МэцбэшIэ Исхъакъ.

щыдэкIыгъэ романэу зычIэ къе-сIуагъэм («Волгины») Шолохов-Синявскэр къыфитетхагъ:

«ШъхьэкIэфэ мухъыжъ зы-фысылэ КIэрэщэ Тембот Мы-хъамэт ыкIоу тилэрэ Iофым инагъыи, икIыныгъыи къызыгу-рыIорэм ситхылъ есэты».

Мэкъуогъум и 12, 1951-рэ илъэс.

Джащ фэдэу иписъмэ ащ етIа-ни къыщелэ:

«...Сижышъхьэм сэ насы-ныгъэ ин къысфыкIокIыгъ, ау ар сишъуэу Елизаветэ иIо-сунушъфын фаеу хъугъэ. Уиро-манэу «Состязание с мечтой» зыфиIорэм хэт орэдыIоу, лъы-хъужьэу, чанэу Даус гугъэпIэ-чъэу иIу слэгъугъэ».

(Г.Шолохов-Синявский).

Шолохов-Синявскэр ягуашэу Елизавети кыгъоу хъакIэфакIоу Мыекъуапэ къакоштыгъэ. Яуна-гъокIэ курорт горэм шыIагъэ-хэу ямашинэкIэ къыдэхъажъхэ-ти, зышагъэпсэфыштыгъэ. Къин-улэу лыагъэ къызпагъэкIышты-гъэп. Тьдэ кIоми, къэкIожьыи ишъхьэгъусэу Елизаветэ игъусэ-щтыгъ. Лъэпкъ зэфэшъхьафхэм ащыщыгъэхэми, тхэкIунтIур зэ-диштэщтыгъ, джащ фэдэ ныб-джэгъуныгъэр ахэмкIэ лъэпIагъэ.

1918-рэ илъэсым Тембот Абин-скэ еджэныр щыригъэжъагъ. Ащ щигъотыгъэ ныбджэгъухэу зы-деджагъэу ащымыгъушпэу бэ къыфатхэщтыгъэр. Иписъмэхэр, ясурэтхэр бэ мэхъух.

Ахэм ащыщ Тембот егъэшIэрэ ныбджэгъоу иIагъэу Иван Хлеб-никовым щетхы: «...тызэныб-

шъхьафит зашIыжъым 1943-рэ илъэсым игъамэфэ, Тембот Налыщкъ къэкIуагъэ. Зэблэгъэ-ныгъэ бэшIагъэу зыдыриIэгъэ тхакIохэр IапIкIорэгъэу къы-пэгъокIыгъэх, къауцухъагъ.

Унэ къутагъэ горэм щыпсэ-нуу рагъэтIысхъагъ, гъуси фа-шIыгъ — Абэтэ Мухъаб. Дра-матург ныбжыкIэу Акаирэ За-лимхъан усэкIэ тхыгъэ пьесэу «Джэнагъо» Iоф дишIэнэу къы-IэкIилъхъагъ. Пьесэр театрэм егъэуцэ.

Повестэу «Партизан пшъа-шъэм» Iоф дешIэ, альманахэу «ЗэкIошныгъэм» урысыбзэкIэ къырегъахэ (N 1, 1946-рэ илъ).

1948-рэ илъэсым къэбэртэ-бзэкIэ ар Налыщкъ къыщыдэкIы. Тембот адыгэ IорыIуатэмэ, пшысэмэ атыхыгъэу къэбэртэ-бзэкIэ тхылъ етхы. Чылэхэм адэ-хъэ, ишыкIэгъэ материалхэр къэзыIошт цыфхэм залуегъа-кIэ, ыужым ахэр «Шапсыгъэ пшъашъ» зыфиIорэ повестымкIэ егъэфедэх. 1946-рэ илъэсым Мыекъуапэ къэкIожьы.

Тембот Мыекъуапэ зэбгынэм нэмыщхэр Шытхьалэ къэсыгъа-гъэх. Зэо гъогум тетэу Шъачэ нэсыгъ. Тембот Грузиер гъэзапIэ фэхъугъ.

Гум имыкIыжъэу къыIогъа-гъэр заом зышъхьэ къыхэзы-хыгъэ тхакIом нэгуйхыгъэу гру-зинхэр къызэрэщыпэгъокIыгъа-гъэхэр ары. Грузиер икIэлэ шъхьалэу Тбилиси Тембот бы-сым фэхъугъ.

Заом ыпэкIэ, Москва нэIуа-сэ къыщыфэхъугъэгъэ грузин

тхакIоу Леван Асатияни мыщ шыIуагъэ. Ащ къыриIуагъэр ары ыгу къэкIы-жыгъэр: «Угу умыгъэкIоды, Тембот, тилэр тиз-зэфэдэ». Грузин-хэм ягупцIэна-гъэ, янэгуйхыгъа-гъэ къызыфигъэ-федэным теукIы-тыхьэщтыгъэ. Сыд фэдэ ушъ-

хъагъу ышIымы, рагъэблэгъэным зыщидзыештыгъэ.

ЗэлъашIэрэ тхэкIоу инэу Мо-сква къыщыIукIэгъэгъэ Ираклий Абашидзэ IэпыIэгъу къызэрэфэ-хъугъагъэри шыгъушпэщтыгъэп. НаукэхэмкIэ Грузинскэ Акаде-мием и Вице-президент Iуи-гъэкIэнэу къыфэгумэкIыштыгъ.

1934-рэ илъэсым, Москва апэрэ зэфэсым нэIуасэ къыщы-фэхъугъагъэу, итворчествэкIэ къыдеIэгъэ Шалва Сослани а лъэхъаным ополчением хэтэу Москва фронтым Iутыгъ. Ыужым ар ащ зэрэIукIодагъэр Тембот зэхихыгъ, гухэкI лъэшэу шы-хъугъ.

Грузин гъэсэгъэхохэр — академикэу бзэшIэныгъэм пылъ

Арнольд Чикобава, тхакIоу Си-мон Чиковани, профессор-этно-графэу Георгий Читая, нэмыкI-хэри ныбджэгъу къыфэхъугъэх. Грузинхэм афэразэу, гуфэбэны-гъэ афыриIэу Тембот къахэкIы-жыгъ. Ахэм зэблэгъэныгъэу, ныбджэгъуныгъэу афыриIагъэр зыкIи шыгъушпэщтэп, ащ фэ-шыпкъагъ.

Советскэ тхэкIо-шхоу Савва Дан-гуловым ынэгъу адыгэ литературэм къыфэгъэзэгъагъ. АдыгэхэмкIэ ащ ымакъэ чыжъэу ыгъэлугъ. Ижъау КIэращэми, нэ-мыкIхэми къате-хъагъ.

Ежъ къызэриIо-жыгъагъэмкIэ, а шулэгъу зэхашIэу адыгэмэ къафыриIэр ицIыкIу-гъом зэхышIагъэ. Ар романэу «Щамбулым» ыгъэлъэшыгъ. ЫужыкIэ ащ тамэ ритынэу изэ-хэшIыкI нэсыгъ, иамалкIи ар къыдэхъугъ.

Савва Дангуловыр журналэу «Советская Россия» иредакто-рыгъ. Ащ ишIуагъэкIэ лъэпкъ макIэмэ ятхыгъэхэр журналым кыхьэхэ хъугъагъэ.

И. Хлебниковыр Т. КIэращэмрэ.

«О утиIэмэ — тылэш», — къыриIогъагъ Тембот Красно-дэр тхакIоу В. Поповым. Тембот иныбжыкIэгъум къыщегъэжъа-гъэу ышъхьэкIэ Краснодар епхы-гъагъ. ИIофшIэни, неджэни ащ щыригъэжъагъ — гъогушхом ащ щытэхъагъ.

Опсэуфэ, писателъмэ зэгуры-Iоныгъэ-зэпхыныгъэу адыриIа-гъэм къыкIичыгъэп. Язэхэхъэ-зэхэт Тембот щыкIагъэп. Зэкъош-ныгъэр гъэлъэшыгъэныр идео-логиемкIэ темэ шъхьалэу шы-тыгъ. Тембот итхылъхэм ар дэ-гъоу къаушыхъаты. ЫшъхьэкIи мамырныгъэм игъэпытэнкIэ ыльэкIыштыр ышIагъ.

Апэрэ хэку, край ыкIи всесо-юзнэ конференциеу «Сторонники мира» зыфиIоу зэхашэгъагъэхэм ахэлэжъагъ. Егъэблэгъэ мандат-мэ ар къаушыхъаты. «Советскэ цыф лъэпкъыбэмэ ащыщэу, анахь цыф лъэпкъ макIэу шыт Адыгеим илIыкIуагъ», — къыщелэ «Мамырныгъэм икIэшакIу» зыфиIорэ тхыгъэм. Мамырныгъэм ибэнэкIо инэу, лъэпкъ тхакIоу КIэрэщэ Тембот 1969-рэ илъэсым, мы Всемирнэ движениер зызэхашагъэр илъэс 20 зэхъум, Щытхьэу тхылъ къы-фагъэшъошэгъагъ.

КIЭРЭЩЭ Зуз.

КIэрэщэ Темботрэ (джабгъумкIэ ятIонэрэр) тхакIоу Иван Хлебнико-вымрэ Джамбэчыи ша-тырахыгъ. Щытхэм агу-зэгъу КIэрэщэ Зузэ ит.

ЩысэтехыпIэу къулыкъур ыхьыгъ

Непэ зигугъу къэсшымэ сшIоигъор зысшIэрэр бэшIагъэ, тIофшIэнхэмкIэ тызэгъусэу, тыздэлIапыIэжъэу хьугъэ, тызэгурьIоуи щытыгъ.

Ар Пэнэжыкъуае къыщыхъугъэу, щапIугъэу ыкIи щеджагъэу Хъут Ибрахим ары. Къызэрыхъухъэгъэ унагъор лэжъэкIо унагъу. Ежъ Ибрахимэ кIэлэ чанэу, лIыбланэу къэтэджыгъ, нахьыжхэр ыгъэлъапIэхэу, уасэ афишIэу, ашъхьагъ итэу къыхьыгъ.

Къэбарыжъэу лIыжымэ къауатэхэрр икIэсагъэх, ыгу риубытэрэри нахьыбагъ. Анахъэу адыгэмэ шэн дахэу, шъхьэкIэфэныгъэу, лIыгъэу ахэлыгъэхэр игунэсыгъэх. НыбжыкIэ дэдэу къыгурыуагъэу щытыгъ цIыфыгъэ пхэлыныр, шIу пшIэныр, дахэкIэ уигугъу ябгъэшIыныр зэрэпшъэрлышхор. Яни яти ренэу зыпылтыгъэхэр ялфыгъэ цIыфышIоу, къызыхэкIыгъэ лъэпкъыр ылытэу, адыгэ шэнхэр къыхъумэхэу пIугъэныр арыгъэ ыкIи ар игъэшIэ шапхъэу хьугъэ. Джы ахэр имыIэжхэми, шIум, дэхагъэм, цIыфыгъэм афэпсэунэу къыраIощтыгъэ гушыIэхэр осыет папIэу ыгукIэ зыдылгыгъ.

Ибрахимэ кIэлэ дэдэу 1957-рэ илъэсым милицием хэхагъ, ыгу етыгъэуи илъэс 35-рэ участковэ милиционерэу Iоф ышIагъ. ЦIыфыгъэ дахэу хэлъым,

иIушыгъэ, хэти ымакъэ къыфимыIэтэу, шъабэу, рэхъатэу дэгущыIэн, ищыкIагъэмэ ыIапэ фицэиныр зэришэным пае лыгъэныгъэ фашIы, ныбджэгъубэ иIэуи къырэкIо. ИIофшIэнкIэ пшъэрлыгъэу иIэхэр зэфагъэ хэлъэу сыдигъокIи зэрэзэшIуихыштыгъэхэм ишIуагъэ къаIощтыгъэ цIыфхэм цыхъэ къыфашIынымкIэ, иучасткэ мыхъо-мышIабэ щызэрамыхъанымкIэ. Ащ фэдэу къыхэкIыхэррэм ауж псынIкIэу ыфыштыгъэ ыкIи зилажъэхэр охътэ кIэкIыкIэ къыгъотыштыгъэх.

Къуаджэ пэпчэ актив щыриIагъ, Iоф адишIэщтыгъ, анахъэу ыналэ зытетыштыгъэр ныбжыкIэхэм бэзджэшIагъэ зэрэзэрамыхъащтыр ары. Шъыпкъэр пIощтымэ, участковэ милиционерэу тIаIагъэр макIэп, ау ахэм анахьы «Пет-кэ (джары ащ зреджэхэрэр) Iоф ышIэ зэхъум къысфиджыгъагъэр» аIозэ а лъэхъаным Ибрахимэ зэрэзекIощтыгъэм пае цIыфхэм дэгъукIэ игугъу ашIы. Анахъэу шIукIэ агу кэкIыжыкIэрр унагъохэм яхатэхэм помидорыр ацалэжъэу зыщэтым, хэбзэ IэнатIэмэ аIухтэм ар «нетрудовой доход» аIозэ,

цIыфхэм сатыу ашIыным пае Iуарамыгъэшэу, ашIуагъэкIодэу зыщэтым, цIыфыгъэ къызэрэзыхыгъафэщтыгъэр ары.

Милицием къулыкъу шехьыфэ ипшъэрлыгъэр дэгъоу зэригъэцакIэщтыгъэм пае наградэхэр къыфагъэ-шъошагъэх. «СССР-м и МВД дэгъу дэдэу илъэс 10 къулыкъу зэрэщыхыгъэм фэшI» зыфиIорэ медальхэр иIэх, Щытхъу тхылыгъэ 20-м ехъуи къыфагъэшъошагъ.

Непэ Ибрахимэ пенсием щыI, ыкIохэр ежъ илъагъо теуцауагъэхэу къулыкъу ахы. ИкIэлэ нахьыжъэу Аскэр милицием иподполковник, анахьыкIэу Рустам апшъэрэ гъэсэныгъитIу иI, милицием истаршэ лейтенант, Краснодар Iоф шешIэ. Ар Чэчэным ибырсырыгъом щыIагъ, заоу ащ шыкIуагъэхэм зэрэхэлъагъэмкIэ ветеран удостоверение, медальхэр ыкIи дэгъоу къулыкъур зэрихьы-рэмкIэ «Милицием иотличник» зыфиIорэр иIэх.

БЭРЭТЭРЭ Аскэр.

Сурэтым итыр: **Хъут Ибрахим.**

РЭМЭЗАНЭ ныбджэгъушIу дэдагъ

Идунэе нэф ыхъожъэу цIыфыр зыпхэкIыжыкIэ, нахъ кIуоу зэхэошIэх ащ ишэн-зекIуакIэщтыгъэр, шIушIэным къыфалфыгъэ зыфаIорэм зэрэфэдагъэр, еплъыкIэ зэфэшъафхэу къызэринэкIыгъэ дунаим фыриIагъэхэр. Ащ фэдэу щыт бэдэдэу зышIэщтыгъэхэмкIэ непэ къытхэмытыжъ хьакурынэхъэблэ кIалэу БоджэкIо Умарэ ыкIоу Рэмэзанэ. Мыщ дэжыым щыхэзгъэунэфыкIы сшIоигъу ар къызэхъум цIэу фаусыгъэр, идокументхэм зэрадэтхагъэр Рэмэзанэми, зэкIэми нахъ гъэкIэкIыгъэу Рамзин зэретIощтыгъэр. Арышъ, сэри мыщ къыкIэлъыкIоу къэстхыштым а цIэ нахъ кIакомкIэ сыщеджэщт.

Рамзинэ 1931-рэ илъэсым жьоныгъуакIэм и 9-м къуаджэу Хьакурынэхъаблэ къыщыхъугъ. Ар лъэшэу рыпагъэщтыгъ ежыр къыщыхъугъэ мафэм тефэу Хэгъэгу зоошхом текIоныгъэ къызэрэщыдахыгъэм. Ягъунэгъу къуаджэу Мамхыгъэ дэт гурыт еджапIэр къыухи, илъэс 20-м итэу чIахьы Краснодарскэ медицинэ институтым илъэс 6 щеджагъ. ЦIыфхэм яIэзэным ифитыныгъэ къезытырэ дипломыр ыIыгъэу 1957-рэ илъэсым къызэгъэзжыым апэу IофшIэныр щыригъэжыагъ Джэджэ районым итыгъэ совхозэу «Лекрастрест» зыфиIощтыгъэм иучастковэ сымэджэщ. Илъэситфэ цIыфхэм ащ шIэзагъ, сэнэхьатэу хихыгъэр зэрэмышынIагъори, цIыфхэм уяIазэу якIын атэпхымэ къызэрэпфэразэхэм дакIоу гушIуагъоу къызэрэпфыхырэри зехишIагъ.

Зыфэгъэзэгъэ Iофым хэшIыкI дэгъу зэрэфыриIэм ыкIи ар дэгъоу зэригъэцакIэрэм гу къальатэшъ, Рамзинэ илъэс 31-м итэу Октябрэ районым иврач шъхьэлэ IэнатIэ Iуагъэуцо.

Зы илъэсрэ а IофшIэныр ыгъэцэкIагъэу, 1963-рэ илъэсым ичъэпыогъу мазэ къыщегъэжыагъэу Краснодарскэ медицинэ институтым ифакультет илоротделение икIиническэ ординатурэ илъэситIо щеджэ. 1965-рэ илъэсым Адыгэ хэку исполкомым псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ иотдел иунашъокIэ хэку сымэджэщым илоротделение Iоф щышIэнэу агъаIо. Непэ республикэ клиническэ сымэджэщкIэ тызаджэрэм илъэс 39-рэ щэлажъэ, ащ щыцэу илъэс 22-рэ лоротделением пэцэныгъэ дызэрехъэ.

Рамзинэ лъэшэу рыгушхоштыгъэ ежыр зыщеджэгъэ институтыр къыухи икIалэу Адам а сэнэхьат дэдэр иIэу къызэгъэзжыым Iоф къыдишIэнэу зэрэхъугъэм, ыужкIэ шыдхэныгъэ илъэсыбэрэ зипэцагъэм ыкIоу пащэ фашIи зэрэдэлэжыагъэм.

Джащ фэдэ щыIэныгъэ гъогу шIагъоу къызэпчыгъэ илъэс 79-м ихьагъэу зидунай зыхъожыгъэ БоджэкIо Рамзинэ. Бэ а гъогуи къытыринагъэр игугъу дахэкIэ рытшIыжыныу, бэмэ ягукъэкIыжхэм шIукIэ къарыхэнэжыныу. ЦIыфышIоу къытхэмытыжыым ыцIэ тчымыгъушпшэу бэрэ тыгухэм арылышът. АщкIэ шыдхэныгъэу хьугъэ Рамзинэ зыцагъэтIылыгъэ мафэм иунагъорэ иIахылыхэмрэ афэтхъаусыхэнхэу ыкIи иаужырэ гъогу агъэкIотэжыныу къулыфыгъэ ыкIи зылыфыгъэ бэдэдэу къызэрэпфыхырэри зехишIагъ.

Рамзинэ Iоф ешIэфэ ишIушIагъэ зылыIэсыгъэр пчъагъ. Къэлъытэгъуай зэлэзэхы ыгъэхъужыгъэхэу «тхъауегъэпсэу» къезыуагъэхэм, ащ фэгъэхьыгъэ гушыIэ дахэхэу гъэзетхэм къащыхаутыгъэхэм ябагъэ. Мары ахэм ащыцэу зы щысэ. Гъэзетэу «Майкопские новости» зыфиIорэм иномерэу 2000-рэ илъэсым Iоныгъом и 20-м къыдэкIыгъэм ит IофшIэным иветеранэу М. Изместьевам къытхыгъэу «ЯтIонэрэу дунаим сыкъытырагъэхъожыгъэ» шъхъэу зыфишIыгъэр. Ащ мырэуцтэу къыщелэ: «Сэпсэфэ гъэзетым сытхагъэп, ау къы-

сэхъулагъэр сыушъэфын слъэкIыштыгъэ. Сыда пIомэ, адрэ дунаим сыкIожыгъэу аIозэ, ятIонэрэу сыкъагъэхъужыгъэшъ ары. Ар зилэшIагъэхэр зынахъ сэнэхьат дэгъу щымыIэ врачхэр арых. Чэщым ошIэ-дэмышIэу дэи сыкъэхъуи, «IэпыIэгъу псынIкIэм» республикэ сымэджэщым илоротделение сыныгъэсыгъ. Пчэдыжыым жьы къэсымыщэжышъоу сыгу икытеу зэпыугъ. Синасып къыубыти хирург Iэзэ дэдэу БоджэкIо Рэмэзанэрэ ащ икIалэу Адамрэ ятIонэрэу дунаим сыкъытырагъэхъожыгъэ. Уежэнэу уахътэ щыIэжыгъэпти, операциехэр зыцашIыхэрэ чIыпIэм самышът, зы такыкыи тебгъэшIэжыкы мыхъунэу щытыгъэти, операцияе ятэрэ ыкIорэ сашыгъ. ЯтIонэрэу дунаим сыкъызэрэтырагъэхъожыгъэм фэшI ахэм гъунэнчъэу сафэразэ».

Ащ фэдэу Рамзинэ фатхыгъэри джыри фатхыштыри макIэп, сыда пIомэ, ар ищыIаIэкIэ, илэжыаIэкIэ, ишэн-зекIуакIэкIэ къылыжыгъэ. Рамзинэ зыныбжэ хэкIотэгъэ ыкIи ныбжыкIэ нэбгырэ минипшI пчъагъэ операциие ышIызэ, щыIэныгъэм игушIуагъо фицэжыкыгъэх. ЕтIани гъэшIэгъоным ахэм ащыцэу зы нэбгыри операциие зыришIыгъэм къыхэкIэу идунай зэримыхъожыгъэр ары.

Илъэс пчъагъэу врач сэнэхьатым зырылэжыагъэм къыкIоцI Рамзинэ шIушIагъэу иIэхэм къаIэкIуагъэу «СССР-м псауныгъэр къэухъумэ-

гъэнымкIэ иотличник», «Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ изаслуженнэ IофышI» зыфиIорэ щытхъуцIэхэр къыфагъэшъошагъэх. Адыгеим и Президент иунашъокIэ Адыгэ Республикэм ыпашъхъэ гъэхъэгъэ инхэр зэрэщыриIэхэм фэшI ахъшэ IэпыIэгъу мазэ кIэс къыратыштыгъ. Джащ фэдэу Всероссийскэ ыкIи Всесоюзнэ зэфэсхэу отоларингологхэм яIагъэхэм Адыгеим иделегатэу зэрэхэлэжыагъэр макIэп.

Врач сэнэхьатым зэрэрылажэрэм дакIоу етIани Рамзинэ ишъыпкъэу зыпылтыгъэр шахмат ешIэныр ары. 1965-рэ илъэсым къыщегъэжыагъэу хэкуи медицинэмкIэ иIофышIэхэм якомандэ хэтэу зэнэкъокъубэхэм ахэлэжыагъ. Джащ фэдэу краим щызэхэцэрэ зэнэкъокъухэми арагъэблагъэщтыгъ. А пстэуми хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр ащинуытхэу къызэрэхэкIыгъэр зэп.

Рамзинэрэ ишъхъэгъусэу Саныетрэ унэгъо дахэ ашIагъ. Ахэм акъоу Адамрэ апхъоу Саидэрэ къапыхъуагъэхэм гушIогъуабэ къафахыгъ.

БоджэкIо Рамзинэ непэ къытхэмытыжыми, ащ цIыфхэм шIоу афишIагъэр тчыгъушпшэщтэп, игугъу дахэкIэ ренэу тшIышът.

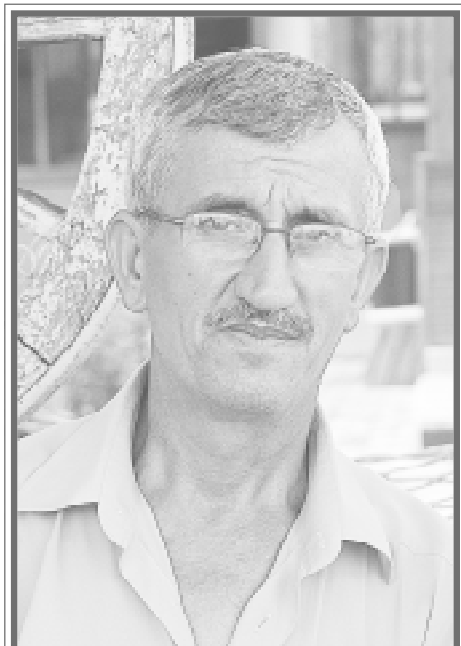
**ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэрэтыбый.**

Сурэтым итхэр: **Рамзинэ** (азыфагу ис) **иунэгъо дахэ хэс.**

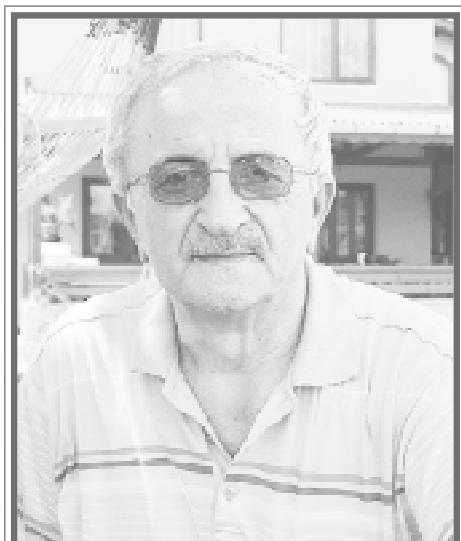
ЗЫКЫНЫГЪЭМ ЕКІУРЭ ГЪОГУ

Тыркуем ит къоджэ цыклоу Бейлыкышла тызыщэм бысымэу тилагъэр Жъажьые Джахъад. Нэгъу псыгъо хъазырэу, ищыгъэу, итеплгэкIэ илъэс шъэныкъом езыгъэжыгъэщт адыгэлIэу зиунэ тезыгъэблэгъагъэм сэмэркъэушхо хэлъэу къычIэкIыгъ. «О, Тимур, — еIо Джахъад, — мэхъытым

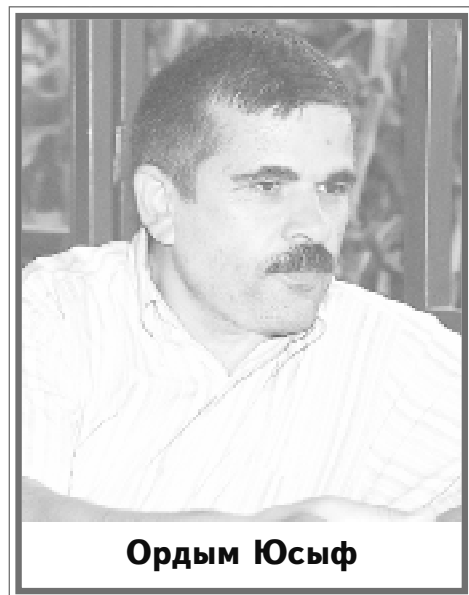
Жъажьые Джахъад

нычэпэ учIэдгъэлъышт, чэщ лъапIэр щипхын, тичылэ дэсми нэмазшыкIэ ябгъэшIэн». «Джахъад, сэ нэмазшыкIэ сымышIэрэми, диным лъэшэу пыщагъэхэри тилэх, нэмази ашы, КъурIанми къыпфеджэщтых», — есIожьы сэри сэмэркъэу шъыпкъэм фэскъудыжызэ. «Адыгеим къыкIыгъэхэр зауэрэ тикъуаджэ къыдэхъагъэх, ау ащ фэдэ джыри ахэслэгъуагъэгоп, «тыбыслъымэн» зэкIэмэ аIоми». «Ары, сэри сыбыслъымэн, Джахъад, Алахъыр сыгу илъ, ау шыкIэ-гъэпсыкIэхэмкIэ сышъхъафитынэу сыфай»... ХэкIыпIэшIу къэзгъотыгъэкIэ енэгъуагъо, ау тицIыкIугъом къыщегъэжыгъэу тызэмысагъэу, тызфамыплугъэу, тызфырамыгъэджагъэм те-хъажыгъуаеу шыт, сэщ фэдэхэм ар къагурIо дэгъоу, сэщ фэмыдэхэу шIагъэ зыхэлъхэм узтетым утетэу укъаштэ. ЗэхэтыкIэ-зэдэпсэукIэм ишапхъэу шыIэхэмкIи тэрэз хъунэп цыфым динэу ылэжырэмкIэ зтепфыныр е зэрымилэжырэм пае бгъэмысэныр, ар тыбысым дэгъоу ешIэ ыкIи шыкIагъэу къытфилэгъухэрэр

Жъажьые Джэвдэт

сэмэркъэу дахэкIэ къытлэгъэIэсы нахъ, тыгу хигъэкIыныр зыфиджы-хэрэп. ЗэлашIэрэ орэдыIоу Устэкъо Нухъэрэ сэрырэ ишагу тызыдещэм унищэу тIоу зэтетхэр тинэплэгъу къыридзагъэх. «Зы унэм сэ сычIэс, ятIонэрэм Нухъэ чIэсышт, ящэнэрэм — Тимур»... ШъыпкъэмкIэ, ежыррэ ышыхэу Джэвдэтрэ Джахъидрэ яунэх ащ дэтхэр. Зэшишыми зы шагуи унищ дашIыхъагъ, яшъхъэгъусэхэр, якIалэхэр зэхэхэх, ежхэмэ IэпыIэгъу ящыкIагъэмэ, лъыхъоним хэхъажыхэрэп, анэлухэр зэфэгъэзагъэх. «Пчэдыжышхэр тэдэжэ щытэшIы, шэджэгъуашхэр Джэвдэт ишъхъэгъусэ тегъэшIы, Джахъидытхэм пчыхъэшъхъашхэр къагъэхъазыры. Джауштэу тытхъэжыу тызэхэт, зымы тыгуIэрэп, зымы тычъэрэп», — тилалгъэмкIэ унэм итхэхэзэ яунэгъо къэбархэм ташегъэгъуазэ тыбысым. «ТикIалэхэр ины хъугъэх, къа-шагъэх, дэкIуагъэх, ахэм якъорылф-пхъорэлъфыхэр ары тэ тинасы-пыр, — сабиймэ ясурэтхэр Джахъад къытегъэлэгъу, — сэ шъэшъытIу сиI, Джэвдэт зы кIалэ иI, Джахъид — шъэуитIу, зэкIэми цыкIухэр къакIэ-хъухъагъэх. Тэ пенсием тыщыI, зытэгъэпсэфы». «Адэ, пенсиеу къышъуа-тырэр шъуфэкъуа?» — сеупчIы сэри шIогъэшIэгъонэу. «ТфимыкIу хъуна, тымыгумэкIэу тырышIэн тэлэхъы. Америкэм идоллар шъиблым къы-щегъэжыгъэу миным нэс нэгъырэ пэпчэ къыраты. Тиунэхэр рытIыгъын-хэуи, тифэлэ-фашIэхэм апэлуд-

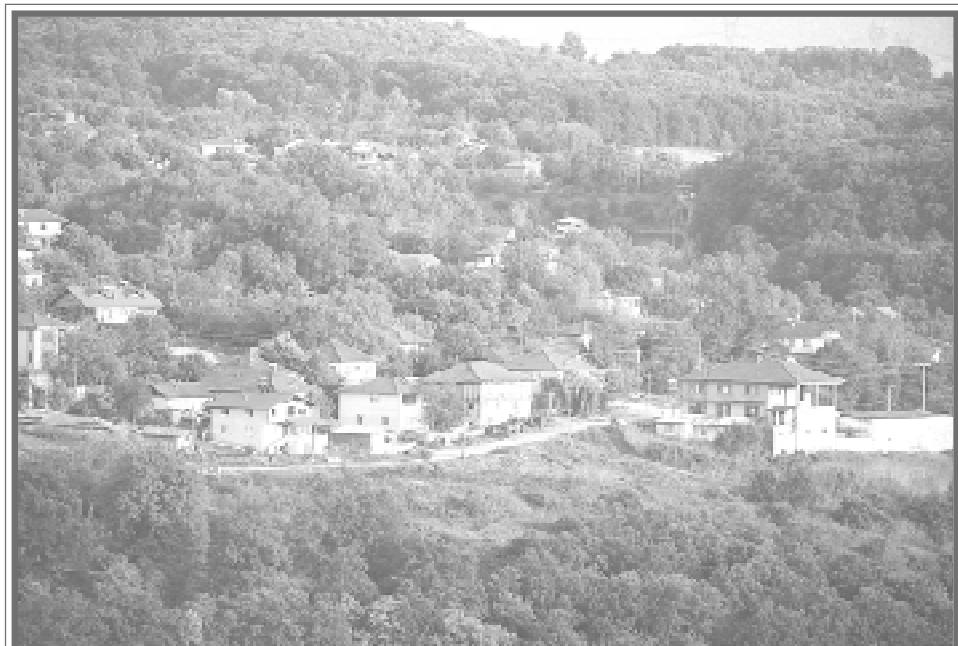

Ордым Юсыф

гъэкIодэнэуи ар тфекъу. Хатэхэри тилэхэба, марыш джэнчым хэшIы-кIыгъэ шхынэу къагъэхъазырыштхэри тихатэмэ къадэкIыгъ».

КIэлэцIыкIу къэшъокIо ансам-блэу «Нэфым» концертыр пчыхъэм къытынэу шыт, ащ хэлэжышт орэ-дыIо Устэкъо Нухъи. Орэд къызэри-Iоштыр тыбысыми, ащ ышхэмэ за-шIэм ашIогъэшIэгъонэу упчIабэ къы-ратыгъ. Ыпэ сыхъани къэсIон, концерт ужым Нухъэ мэкъэ чанэу иIэр агъэ-шIагъоу, гуфэбэныгъэу къыфашIы-гъагъэм джыри хагъэхъожыгъагъ. Ащ изакъоп, сэри ягуфэбагъэ къыс-лбыIэсыгъ, ядэжэ тыщэлэгъэ тагъэу-псэфыгъ.

Джахъад иныбджэгъоу Ордым Юсыфи хэкIаIоу къызкIафэкIогъа-гъэр тэры, Адыгеим къыкIыгъэхэр къызэрэблэгъэштхэр ешIэхэти ары. Ежэ Кайсыр шышыми, илъэс тIокIырэ пIырэ хъугъэ мы къуаджэм зыщы-псэурэр. Адапазар хасэм ар хэт, унэе еджэпIитIу ылэ илъэу егъэлажэ, ежы-

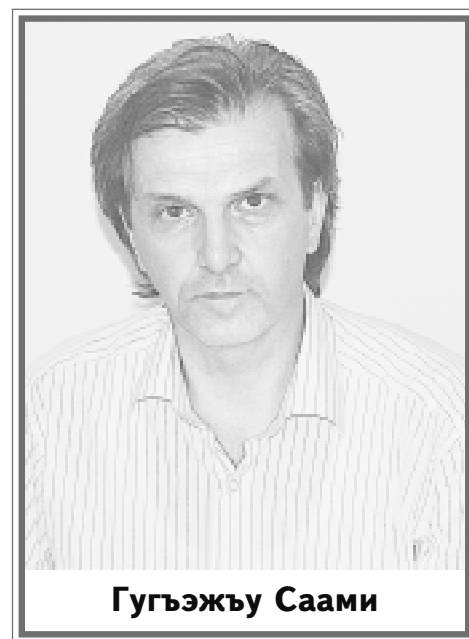
Кетенджэ итеплъ

ри хысапымкIэ кIэлэгъадж. Илъэс тIокIыкIэ узэкIэлэбжымэ Абхъазым цыкIогъэгъэ абхъаз-абазин лъэпкъ-хэм яконгресс иделегатыгъ. Иунэе еджапIэ ущеджэном пае ыпкIэ птын фаеу шыт, ау адыгэ кIэлэцIыкIухэр ащ цырегъаджэ ыпкIэ къалымыхэу. Ады-габзэ зэзыгъашIэ зышIоигъохэр къе-гъотых, ахэр зычIэсыштхэ унэхэр афе-гъэпсых, езыгъэдэжэштхэ кIэлэгъа-джэми ежэ имыIыкIу къыхыхызэ лэ-жъапкIэр реты. ДжырэкIэ сабийхэр пщынэ еонхэм фиgъэсэнхэу пщынэо дэгъу ищыкIагъэу еIо, ащ фэдэ къы-къокIымэ, зы мазэм Америкэм идол-лар мин ритынэу хъазыр, Тыркуем шIэлэгъэ зычIэсыштхэ унэри фиgъэпсышт. Юсыф ителефон номер къытитыгъ, ащ фэдэ шIоигъоныгъэ зилэ шыIэ зыхъу-рэм ар IэкIэдгъэхъашт.

ТапэкIэ къэстхыгъагъэмэ къахэзгъэ-фэгъагъ Жэдэ Умар интернетымкIэ «Адыгэ макъэм» къыххэрэ статьяхэм Тыркуем щыпсэухэрэр нэIуасэ зэрафишIыхэрэр. А кIалэр мы чылэм итарихъ цыфхэм къахэнэжыным лъэ-шэу пылъ, бзэр мыкIодыжыным дэ-лажэ. «Къэшъон-уджын закъор ары тэ къытхэнэжыгъэр, сыгу мэкIоды ты-зэрэадыгэр ащ нэфэшъхъафкIэ къы-зэрэтымыгъэлэгъошъурэм пае», — къысылуагъ ыгу еIэжызэ Умарэ. Адэ, ежэ адыгабзэкIэ тхыгъэ тхылъмэ яджэ, «Адыгэ макъэр» иунэ илъэ зэпыт, гушыIалгъэм изэхэгъэуцон дэлажэ. Ащ фэдэ цыфым сыдэуштэу ыгу мыкIодышIа бзэр зылуыIыжыхэр ылэгъухэу, зы адыгэ гушыIэжэ зымы-шIэжыхэрэм къауцухэ зыхъукIэ?! Ежэ ижырэ адыгэ гушыIэхэу джы-рэкIэ амыгъэфедэжыхэрэр къеугъои-жыых, ахэр мыкIодыжыныхэм фэшI тхылъ шъхъафэу къыдигъэкIын гухэлъ иI. Тыркуем щыпсэухэрэм ямызакъоу, тыди шыIэ адыгэмэ ар къашъхъэпэшт.

Умарэ икъуаджэ рэгъушхо, сыда Iо-мэ щыпсэурэ цыфхэр нахъыбэрэмкIэ адыгабзэкIэ мэгушыIэх, шэн-хабзэхэр нахъ къахэнагъи фэд, лъэпкъ Iофхэми нахъ зафакъудыи. Ащ къызэрэтфило-тагъэмкIэ, 1863 — 1864-рэ илъэхэм Пэнэхэс къыкIыгъэгъэхэ Жадэхэу Гъу-кIэшъау, ГъукIэпшыкъу, Аслъан ыкIи Исмахыл мы Бейлыкышла къуаджэм итIысын зыпкъ къыкIыгъагъэхэр. Стамбул къухъэкIэ къызекIуалIэхэм, чыжъэу Iулыгъэхэп, пачыхэмэ къа-фигъэнэфэгъэ чIыпIэм къышыуцу-гъэх.

Бейлыкышла мэфитIурэ тызыдэ-сым, ижэ къабзэ зызыIутэщэм, ицIыф шIагъохэм нэIуасэ тазыфэхъум ауж къуаджэу Кетенджэ теблэгъагъ. Ащ бысымэу щытилагъэр Кожэли дэт Адыгэ Хасэм итхъаматэу Гугъэжъу Саами. Ар цыф гъэшIэгъон, Адыге-им щыщыбэ инэIуас, бэрэ къаIоуи хъугъэ. Саами ышэу Къадыр симэ-джэщым ипаш, ышнахъыжыгъэу Шъали-хъэ Стамбул унэе IофшIапIэ щыриIэу цыфхэр щегъэлажэ. Якъуаджэ шы-псэухэрэр нахъыбэрэмкIэ шапсыгъэх, кIэмгуех ыкIи абдзахэх, убых унэ-гъуиш къахэс. Саами тыкъыришIэкIызэ якъуаджэ итеплэ нэIуасэ тыфишIыгъ. ШъыпкъэмкIэ, анахъ зетегъэпсыхъа-гъэу шыIэхэм якъоджэгъухэр зэра-щышхэр а уахътэм къыдгурылуагъ ыкIи ящыIаIэ зэрэдэгъур лъэшэу ти-гуапэ хъугъэ. Къуаджэм дэт унэхэр къатитIоу зэтетых, гъэкIэрэкIагъэх, ягъогухэр, гъогунапцэхэр зэлухыгъэх,

Гугъэжъу Саами

чыгъ шхъонтIэ бырабэхэмрэ уц къа-шхъомрэ къашIэкIыгъэу, адыгэ унагъо-мэ яшагумэ къэгъагъэхэр дахэу адэ-гъэтIысхъагъэу, гур къалэтэу гъэпсы-гъэх. Тилэпкъ тхъамыкIагъоу къыры-кIуагъэр къызыдэплъытэкIэ, насып шыIаIэр ыгъотыжыныу къызэрэте-фэрэр, нахъи нахъ дэгъоу, нахъи нахъ шIагъоу зэрэхъужыны, зиушхужыны ыкIи зыкIыныгъэм къызэрэфэкIон фаер гъэнэфагъэ.

ДЭРБЭ Тимур.

Республикэм имэфэкI фэгъэхьыгъагъэх ШЫГЪАЧЪЭР ЦЫФМЭ АГУ РИХЬЫГЪ

Ижыырэ лъэхъаным кышчыублагъэу шыгъачъэхэр адыгэмэ ашIо-
гъэшIэгъоных. ТекIоныгъэр кыдзыхыщтыр язэрэмыгъашIэу спорт
зIукIэгъумэ нэбгырабэ ахэлэжэ. Адыгэ Республикэм ия 18-рэ илъэс фэгъэ-
хыгъэ шыгъачъэхэр зылъэгъуэгъэхэм шIукIэ агу кыинэжыщт. Спортсменэу,
тренерэу хэлэжыгъэхэм яхъабырыныгъэ аулгъэкIунэу амалышIухэр ялагъэх.

Мафэр ошIоу зэрэщытым кыыхэкIэу шыу-
хэр къэчъапIэм кызытехъэхэкIэ сапэм лъэ-
шэу зыкыиIэтыщтыгъэми, зэнэкъокъухэм
яплъы зышIоигъоу мыекъопэ ипподромым
къэкIуагъэхэм ашIогъэшIэгъонэу алъэгъу-
щтыгъэр макIэп. Апэу метрэ 1600-м илъэситIу
зыныбжэ шыхэр кышчагъэчъагъэх. Шыуи
10-р зызэнэкъокъум, Успенскэ районым
кыкIыгъэ Игорь Перышковым Квинси тесэу
апэрэ чIыпIэр кыдихыгъ. Аужырэ метрэхэр
Квинси кыччызэ Краснодар кырашчыгъэ
шы чъэрэу Фике кыкIгъажабынымкIэ зи
арыхэкI къэнэжыгъагъэр. Сантиметрэ заулгIэ
Квинси апэ итэу текIоныгъэр кыдихыгъ.
Баден-Баден ящэнэрэ хъугъэ — ар Мостов-
ской районым кырашчыгъ. Еджэркыуае шагъэ-
сэгъэ шэу Текс яплIэнэрэ хъугъэ.

ХагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр кыдзыхы-
гъэхэм АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл
Муратэ афэгушIуагъ, шIухафтынхэр ариты-
жыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Президент
ишIухафтынхэм шыу 11 афэбэнагъ. Метрэ
2400-м илъэсищ кIыи ащ нахъыбэ зыныбжэ
шыхэр кышчагъэчъагъэх. Сомэ 120000-рэ
хагъэунэфыкIырэ чIыпIэхэр зыхьырэмэ ара-
тынэу зэрэщытыр спортсменхэм дэгъоу
ашIэщтыгъ.

Апэрэ чIыпIэр Танцорым кыдихыгъ. Шэу-
джэн районым шыр шагъэсагъ. Зы метрэ
фэдишIэ ащ ыуж кынагъ Улапэ шагъэсэгъэ
шы ишчыгъэу Фуад. Мостовской районым ишэу
Реди Принц ящэнэрэ, Ликвидатор яплIэнэрэ,
Кидж ятфэнэрэ, Фышт яхэнэрэ хъугъэ. Ти
Президентэу ТхьакIушчыгъэ Аслъан пчэгум
кыхыи, АР-р илъэс 18 зэрэхъурэм фэшI зэ-
нэкъокъум язэхэщакIохэм, спортсменхэм, шы
спортыр зикIасэхэм кыафэгушIуагъ. Респу-
бликэм хъахъыгъэу ышIыхэрэр Адыгеим щып-
сэурэ цыфмэ шIукIэ афильгъугъ.

ТхьакIушчыгъэ Аслъан апэрэ чIыпIыхы
кыдзыхыгъэ спортсменхэм тапэкIи чанэу
зэнэкъокъухэм ахэлэжээнхэу яджагъ.

Партиёу «Единэ Россиё» ишIухафтынхэр
сомэ мин 50 хъушчыгъэх. Апэрэ чIыпIэр
Фарандэ кыдихыгъ. Тэхутэмыкыое районым
кырашчыгъ, шыур Харченко. РеспубликэмкIэ
партиёу «Единэ Россиё» ипашэу Iэщэ Мы-
хъамэд спортсменхэм шIухафтынхэр ариты-
жыгъэх.

АР-м иветеранхэм я Совет ишIухафтынхэм
афэбэнагъэхэр метрэ 1800-м цызэнэкъокъу-
гъэх. Апэрэ чIыпIэр Шэуджэн районым ишэу
Сайгон ыхыгъ. IофшIапIэу «ЮТК»-м ишIу-
хыфтынхэм якыдэхын шыуих хэлэжыгъ.
Метрэ 1800-р Успенскэ районым ишэу Кен-
туки Джеф ыхыгъ. ЯтIонэрэ кIыи ящэнэрэ
чIыпIэхэр Мостовской кIыи Шэуджэн рай-
онхэм яспортсменхэм ахыгъэх.

Мостовской районым ишIухафтынхэм
афэбэнагъэ шыухэм Р. Мостовоир анахъ лъэ-
шыгъ — Успенскэ районым щыщ. Никол
Реди шым ыщIэр.

Мыекъуапэ иадминистрация ишIухаф-
тынхэм апае илъэси 2 зыныбжэ шыхэмкIэ
шыухэр зэнэкъокъугъэх. Метрэ 1400-р анахъ
псынIкIэу къэзыччыгъэр Успенскэ районым
ишэу Агилера. Шытхъэлэ, Кошхъэблэ, Тэ-
хъутэмыкыое районхэм я 2 — 4-рэ чIыпIэхэр
ахыгъэх. ТекIоныгъэр кыдзыхыгъэр сан-
тиметрэ заул нылэп апэ зеришчыгъэр.

Шыгъачъэхэм яплъыгъэхэр зэщыгъэхэп.
Ипподромым ордэхэр щыIугъэх, КъокIыпIэм
кышечъэгъэ спорт лъэкпкъэхэмкIэ бэнакIохэм
яIэпIэсэныгъэ кыагъэлъэгъуагъ. СатыушIхэм
дэгъоу Iоф ашIагъ, шхыныгъохэр щыпщэ-
фын, зыщыбгъэпсэфын плъэкIынуу щы-
тыгъ.

Гандбол. Суперлигэр «Звезда» кышIомхьыным тыфэхъазырэн

«Звезда» Звенигород — «Адыф» Мые-
кыуапэ — 41:18.

ЕшIэгъур кыалэу Звенигород шыкIуагъ.

«Звездар» Урысыем игандбол бзылфыгъэ ко-
мандэ анахъ лъэшмэ ащыщ. Европэм икубокхэм
якыдэхын фэбанэ. «Адыфыр» ащ егъэпшагъэ-
мэ, иIофхэр нахъ хылыгъэу кIэкIых. Суперлигэм
апэрэ чIыпIыхмэ ащыщ кышчыдихыным пылъ.

«Адыфым» итренер шъхъаIэу, УФ-м изаслу-
женнэ тренерэу Александр Реввэ тызэрэщыгъэ-
гъозагъэу, тиспортсменкэхэр яамал кыззэрхыгъэу
ешIагъэх, ау командэ лъэшым пагъэуцун кIуачIэ
зэрагъотылIэжыгъэп.

Мыекъопэ «Адыфыр» тыгъуасэ Краснодар
щыIукIагъ чIыпIэ командэу «Кубань».

Футбол. ЯтIонэрэ купыр «Зэкъошныгъэм» ишIухафтын

«Волгоград»Волгоград — «Зэкъошныгъ»
Мыекъуапэ — 0:0.

Чъэпыогъум и 4-м Волгоград щызэдешIа-
гъэх.

«Зэкъошныгъэр» Краснодар зыщешIэм Став-
рополь икомандэ 6:1-у зэIукIэгъур зэрэшIуихы-
гъэр тифутболистхэм агу кыеуагъ. Адыгэ Респу-
бликэм и Мафэ ехъулIэу Волгоград «Зэкъошны-
гъэр» зэкIом тифутболистмэ тагъэгущIо ашIоигъоу
яIэпIэсэныгъэ кыагъэлъэгъуагъ. Тикомандэ
икъэлэпчъэлутэу Владислав Макоевыр цыхъэшIэ-
гъоу ешIагъ, нэмыкI футболистхэм уащытхъу-
нэу зыкыагъэлъэгъуагъ, купэу «Кыблэм» хэт ко-
мандэр анахъ лъэшмэ ащыщэу «Волгоградым»
0:0-у зэрэдешIагъэм тигъэгущIуагъ.

Купым хэтхэр зэрешIагъэхэр:

«Кавказтрансгаз» — «Астрахань» — 1:0,
«Торпедо» — «Дагдизель» — 3:1, СКА — «Ав-
тодор» — 4:0, «Мэщыкыу» — «Энергия» —
3:1, «Жемчужина» — «Ротор» — 3:0, «Став-
рополье-2009» — «Батайск» — 1:1, «Красно-
дар-2000» — «Таганрог» — 2:0.

Хэт тыгъэ щыла?

Чъэпыогъум и 6-м ехъулIэу купэу «Кыблэм»
хэт командэхэр чIыпIэу зыдэщытхэмрэ очко
пчыбагъэу яIэмрэ.

1. «Жемчужина» — 77
2. «Ставрополь» — 65
3. «Торпедо» — 55
4. «Волгоград» — 55
5. «Автодор» — 49
6. «Краснодар-2000» — 43
7. «Мэщыкыу» — 43
8. «Батайск» — 36
9. «Энергия» — 35
10. «Зэкъошныгъ» — 34
11. «Ставрополье-2009» — 34
12. «Астрахань» — 33
13. СКА — 32
14. «Дагдизель» — 31
15. «Кавказтрансгаз» — 28
16. «Ангушт» — 28
17. «Ротор» — 21
18. «Таганрог» — 15.

Чъэпыогъум и 9-м «Зэкъошныгъэр» «Красно-
дар-2000»-м Краснодар щыIукIэшт.

АР-м и Кубок «Гранитым» шIухафтын шъхъаIэр фагъэшъошагъ

«Гранит» Мыекъуапэ — «Кошхъабл» Кош-
хъабл — 4:1.

Чъэпыогъум и 5-м мыекъопэ стадионэу
«Юностым» щызэIукIагъэх.

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдагъэхэр: М. Ащы-
бкъу — тIогъогогъо, В. Скрипченко, Р. Куфан
— «Гранит». А. Джыгун — «Кошхъабл».

«Гранитым» финал ешIэгъум дэгъоу зыфигъэ-
хъазырыгъ, текIоныгъэр кыдихи, АР-м
футболымкIэ и Кубок фагъэшъошагъ. ЗэIукIэр
зэрэкIуагъэм, «Гранитым» фэгъэхыгъэ тхыгъэ-
хэр «Адыгэ макъэм» кыыхэтыуытхы.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.

КЪУШЪХЪЭ АНАХЪ ЛЪАГЭМ ДЭКIОЯГЪЭХЭР

Адыгеим икыушъхъэ анахъ лъагъэу
Чыгушъхъэ республикэм ифутбол ко-
мандэу «Чыгушъхъэм» хэтхэр дэ-
кIогагъэх. АР-м имэфэкI фэгъэхыгъэ
Iофтыхъабзэу ар зэхашчъагъ.

Метрэ 3238-рэ зильэгэгъэ къушъхъэм
дэкIогагъэх футбол командэу «Чыгушъхъэм»
илъэс зэфэшъафхэм шешIагъэхэр. Еутых
Заурбийрэ ХъапэкIэ Аслъанрэ япашчэу гъогу
чыжэр зыкIугъэхэм АР-м и Президентэу
ТхьакIушчыгъэ Аслъан афэгушIуагъ, лыгъэ
шъыпкъэ зэрахъагъэу ылытагъ.

Чыгушъхъэ дэкIогагъэхэр: Еутых Руслъан,
ХъапэкIэ Аслъан, Еутых Заурбий, Пастернак
Сергей, Даур Артур, Нэхэе Даут, Тхьаркыохъо
Казбек, Бердасов Виктор, Жуков Игорь, Крюч-
ков Виктор, Черепанов Валерий, Зайцев Алек-
сей, Лобарев Денис, Къохъужь Рустам. Ку-
пым республикэ телерадиокоманием ижур-
налистхэри хэтыгъэх.

Шъулъхъупхъ, шъопсэу, бэгъашIэ шъохъу,
лыгъэ шъыпкъэ зезыхъагъэхэр, Iофым
икIэщакIохэр!

Сурэтым итхэр: Чыгушъхъэм дэкIога-
гъэхэм ащышхэу Нэхэе Даут, Тхьаркыохъо
Казбек, Еутых Руслъан.